

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग पाच

वर्ष ११, अंक २(४)]

शुक्रवार, मार्च ७, २०२५/फाल्गुन १६, शके १९४६

[पृष्ठे ३, किंमत : रुपये २३.००]

असाधारण क्रमांक ५

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानसभेत व महाराष्ट्र विधानपरिषदेत सादर केलेली विधेयके.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

महाराष्ट्र विधानसभेत दिनांक ७ मार्च, २०२५ रोजी पुरःस्थापित करण्यात आलेले खालील विधेयक महाराष्ट्र विधानसभा नियम ११६ अन्वये प्रसिद्ध करण्यात येत आहे :—

L. A. BILL No. VI OF 2025

A BILL

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA EXEMPTIONS FROM
LAND REVENUE (No.1) ACT, 1863.

सन २०२५ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६.

महाराष्ट्र जमीन-महसुलाच्या माफीबाबत (क्रमांक-१) अधिनियम, १८६३

यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक.

ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनाकरिता महाराष्ट्र जमीन-महसुलाच्या माफीबाबत १८६३ चा मुंबई
(क्रमांक-१) अधिनियम, १८६३ यात आणखी सुधारणा करणे इष्ट आहे; अधिनियम क्र. २

(१)

त्याअर्थी, भारतीय गणराज्याच्या शहात्तराव्या वर्षी, याव्दारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र जमीन-महसुलाच्या माफीबाबत (क्रमांक-१) (सुधारणा) अधिनियम, २०२५ असे म्हणावे.

(२) तो, ताबडतोब अंमलात येईल.

१८६३ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ८ ची सुधारणा. २. महाराष्ट्र जमीन महसुलाच्या माफीबाबत (क्रमांक-१) अधिनियम, १८६३ याच्या कलम ८ मधील खंड ३ वगळण्यात येईल.

उद्देश व कारणे यांचे निवेदन

जमीन-महसुलाच्या माफीबाबत (क्रमांक-१) अधिनियम, १८६३ च्या कलम ८ अन्वये धार्मिक कारणांकरिता किंवा धर्मादाय संस्थांनी धारण केलेल्या जमिनीबाबत तरतूद असून उक्त कलमाच्या खंड ३ अन्वये धार्मिक किंवा धर्मादायक संस्थांनी धारण केलेल्या आणि जमीन महसुलाची संपूर्णतः किंवा अंशतः माफी असलेल्या जमिनी, त्यांना अभिहस्तांतर करून विक्री करून, बक्षीस देऊन किंवा इतर पर्यायाने किंवा इतर प्रकारे हस्तांतरण करता येणार नाही आणि अशा जमिनीबाबत कोणत्याही प्रकारे नजराना बसविता येणार नाही अशी तरतूद आहे. तथापि, शासनस्तरावर यापूर्वी अनेक प्रकरणात सन १९०८ व सन १९१३ मधील शासन निर्णयांचा आधार घेऊन देवस्थानांनी धारण केलेल्या अनेक जमिनींना पूर्ण शेतसारा आकारण्याचे आदेशित करून हस्तांतरणास परवानगी देण्यात आली असल्याचे निदर्शनास आले आहे.

शेतसाऱ्याच्या अदायगीमधून देवस्थानांना देण्यात आलेली सूट रद्द करण्यात आल्यास देवस्थानांनी धारण केलेल्या जमिनी हस्तांतरणीय होऊ शकतील व त्यामुळे अशा जमिनीपैकी अधिकच्या जमिनीची विक्री करण्याचा पर्याय देवस्थानांना उपलब्ध होईल. परिणामी, ज्या जमिनी शेतीकरिता पूर्णतः निरुपयोगी झाल्या आहेत व ज्यावर अतिक्रमणे झाली आहेत किंबहुना ज्या जमिनींमधून देवस्थानांस पुरेसे उत्पन्न मिळत नाही अशा जमिनी विक्री करण्याचा पर्याय देवस्थानांना उपलब्ध होईल व विक्री करिता सध्याप्रमाणे धर्मादाय आयुक्तांनी पुनः परवानगी/निविदा प्रक्रिया इत्यादी बाबी कायम ठेवल्यास विक्रीचे व्यवहार पारदर्शक होतील व अशा विक्रीतून मिळणाऱ्या निधीमधून देवस्थानांस पुजा-अर्च्या, रंगरंगोटी, दुरूस्ती व देखभाल, उत्सव इत्यादी नियमित बाबींवरील खर्चासाठी देणग्यांवर अथवा दानपेटीतील उत्पन्नावर अवलंबून राहण्याची आवश्यकता भासणार नाही. याखेरीज, विक्रीच्या निधीतून देवस्थानाचा नियमित खर्च भागवून उर्वरित निधीचा विनियोग देवस्थानांचे सुशोभिकरण व भक्तांसाठी सोयी-सुविधा उपलब्ध करण्याकरिता करता येईल. तसेच, जमिनीच्या हस्तांतरणावरील बंधने काढून टाकल्याने विक्रीयोग्य जमिनी अधिक प्रमाणात उपलब्ध होतील व परिणामी जमिनीचे दर स्थिर राहतील व त्यायोगे परवडणारी घरे उपलब्ध करून देण्याबाबतच्या शासनाच्या धोरणास हातभार लागेल. याकरिता उक्त अधिनियमाच्या कलम ८ मधील खंड ३ वगळणे इष्ट झाले आहे.

वरिल उद्दिष्टे साध्य करणे हा या विधेयकाचा हेतू आहे.

विधान भवन :

मुंबई,

दिनांक ५ मार्च, २०२५.

सुधीर मुनगंटीवार,

प्रभारी सदस्य.

विधान भवन :

मुंबई,

दिनांक ७ मार्च, २०२५.

जितेंद्र भोळे,

सचिव (१) (कार्यभार),

महाराष्ट्र विधानसभा.